

Ob smrti msgr. Santina

V soboto, 21. t.m., bodo položili v grob v stolnici sv. Justa v Trstu bivšega tržaškoprškega škofa msgr. Antonia Santina, ki je umrl v 86. letu starosti na svojem domu v ulici Besenghi v Trstu, kjer je živel od junija leta 1975, ko je tedanji papež Pavel VI. sprejel njegov odstop in imenoval goriškega nadškofa msgr. Cocolina za apostolskega administratorja tržaške škofije, in sicer v pričakovanju imenovanja novega tržaškega škofa ter dokončne pravne ureditve vseh škofij v nekdanji Juljski krajini.

Nobena skrivnost ni, da je bil prav msgr. Santin ena glavnih ovir, če je sveta stolica skoraj tri desetletja odlašala s pravno ureditvijo tako važnega vprašanja, kot so določitev meja novih škofij, ki bi bile v skladu tako s pariško mirovno pogodbo iz leta 1947 kot z londonsko spomenico o soglasju iz leta 1954. Očitno je, da je pokojni škof Santin imel velik vpliv v tistih vatikanskih krogih, ki so bili pristojni za urejanje vprašanj v zvezi s stanjem, kakršno je nastalo na Primorskem in v Istri po drugi svetovni vojni.

Ob imenovanju goriškega nadškofa za apostolskega administratorja tržaške škofije smo v našem listu ocenili delovanje škofa Santina in tedaj napisali, da po naše mnenju ni bil ne velik škof ne velik Italijan, kot ga je bil tedaj označil znani tržaški demokristjanski politik v nekem tržaškem italijanskem tedniku. Pet let po tem važnem dogodku nimamo razlogov, da bi to svoje mnenje popravili, čeprav smo natančno prebrali pokojnikovo knjigo spominov z naslovom »Al tramonto« (Ob zatonu), ki je izšla leta 1978, to je niti pred tremi leti. Tedaj smo namreč napisali, da bi msgr. Santin kot škof narodnostno mešane škofije ne smel odkrito posegati v vprašanje o zemeljske pripadnosti svoje škofije, to je odkrito zagovarjati italijansko rešitev vprašanja Trsta in Istre, saj je moral vedeti, da se s takšnim stališčem nikakor ne strinja slovenski in hrvaški verniki, zaradi česar so slednji upravičeno smatrali delovanje svojega škofa za pravo pravcato pohujšanje. Če je že hotel posegati v politiko, bi se bil prej moral odpovedati vodstvu škofije, ne pa izkoriščati svojega položaja v natančno določene politične namene. Nekateri pripisujejo msgr. Santinu glavno zaslug, da se je Trst, ki je bil do pred nekaj

(nadaljevanje na 3. strani)

Zmeden sindikalni boj

Že nekaj tednov se v Italiji vse bolj zaostreje stavkovno gibanje, ki je sicer, kot znano, vedno hudo razgibano. Javnost je zdaj najbolj prizadeta od splošnih stavk v avtobusnem in tramvajskem prometu, pa tudi od stavk v bolnišnicah. Mnogi so tudi hudo udarjeni od stavk v letalskem prometu. K temu je treba prišteti še nešteto drugih večjih ali manjših stavk na vseh mogočih sektorjih, ki povzročajo, da niti en dan v Italiji ne poteče v delovnem pogledu povsem normalno. Razni dnevniki pišejo o stavkovnem kaosu, vsi pa se strinja, da povzročajo neprestane stavke italijanskemu gospodarstvu ogromno škodo in izpodkopavajo red v državi ter ugled državnih predstavništev in države sploh.

V povodnji poročil o stavkah in komentarjev je treba ohraniti pred očmi nekaj osnovnih dejstev. Prvo je to, da v Italiji stavke niso urejene oziroma regulirane z zakonom. Ustava določa, da so stavke proste, a da bo to urejeno z zakoni. Zakonov glede tega pa ni. Nobena vlada in noben parlament si doslej nista upala izdati zakona, ki bi uredil stavke, predvsem tudi zato, ker je proti ureditvi stavke tudi sindikalna organizacija CISL, ki je združevala in morda združuje še zdaj predvsem tiste delavce in nameščence, ki so v politiki pristali Krščanske demokracije. Pa tudi vsi drugi veliki sindikati niso doslej hoteli slišati o kaki ureditvi stavk, kajti pod besedo ureditev so razumeli omejitve. Hoteli so imeti glede stavk popolnoma proste roke.

Danes je treba priznati, da so dobili sindikati s tem v roke zelo dvorezno orožje in da se nekatere sindikalne organizacije — med katerimi pa, kot kaže, še ni CISL — tega že zavedajo. Stavke jim namreč uha-jajo iz rok in se obračajo celo proti njim, kot zdaj v Neaplju, kjer se je množica brezposelnih ali dozdavnih brezposelnih razbesnela prav proti sindikatu CGIL (komunistični sindikat). V stopnjevanju in razžarevanju stavkovnega gibanja dobivajo namreč vedno pogostejše vodstvo v roke demagoški elementi, ki se ne brigajo več za sklepe osrednjih sindikatov in še tem manj seveda upoštevajo splošni gospodarski položaj. Že velikim sindikatom se lahko očita, da imajo med svojimi voditelji vse premalo ekonomistov, ki bi znali in hoteli realistično presoditi možnosti za konkretne gospodarske izboljšave za delavce in nameščence. O množici manjših, »divjih« ali »avtonomnih« sindikatov pa se lahko reče, da se jim o ekonomiji niti ne sanja in da gledajo na podjetnike samo kot na »kapitaliste«. Pod »kapitalistom« pa si predstavljajo človeka, ki dosledno in iz hudo-bije izkorišča delavski razred ter ga izsesava, razpolaga pa z neomejeno količino kapitala, zato lahko plača, kolikor se pač da iztisniti iz njega, brez kake omejitve in brez ozira na gospodarski položaj njegovega podjetja in gospodarsko stanje v državi in v svetu.

Žal imajo tak pogled na gospodarstvo

dalje na 2. strani ■

TRETJA OBLETNICA MOROVE UGRABITVE

Pred tremi leti so Rdeči brigadisti ugrabili v Rimu predsednika krščanske demokracije Alda Mora, ki so ga nato po 55-ih dneh jetništva našli mrtvega v nekem avtomobilu v ulici Caetani v Rimu, nedaleč od palač, v katerih imata sedež osrednji vodstvi Krščanske demokracije in Komunistične partije. Teroristi so znanega italijanskega politika ugrabili, ko se je odpravljal na sejo poslanske zbornice, kjer je bila predvidena razprava, ki je dejansko pomenila začetek politike sodelovanja na vladni ravni vseh strank ustavnega loka s komunisti vred. Kot znano, je bil prav Aldo Moro glavni pobudnik te politike, ki se je tedaj tudi pričela uresničevati, čeprav se je parlamentarna večina, ki jo je predvidevala ta politika, kmalu nato razšla. Rdeči brigadisti so pred tremi leti pobili pet policijskih agentov in orožnikov, se pravi celotno osebno stražo Alda Mora.

Tajnik KD Piccoli je v ponedeljek položil venec k spominski plošči na kraju tega pokola. Nato je v Rimu kardinal Poletti daroval mašo zadušnico, po maši pa je tajnik Krščanske demokracije položil venec v ulici Caetani, kjer so 9. maja 1978 našli truplo Alda Mora. Piccoli je nato obiskal tudi pokopališče, kjer ležijo zemski ostanki znanega italijanskega politika. Na kraju pokola je položila venec tudi delegacija rimske občinske uprave.

Pristojna sodna oblast v Rimu je že zaključila preiskavo v zvezi z ugrabitvijo in z umorom Alda Mora, tako da bo v kratkem prišlo pred sodišče kakih 15 ljudi, ki so obtoženi, da so sodelovali pri ugrabitvi in umoru. Kljub temu pa še niso natančno pojasnjene vse okoliščine in resnično ozadje tega zločina, ki je prav gotovo pomenil višek teroristične dejavnosti v Italiji, a nikakor ne njenega konca.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 22. marca, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon, oddaja o Benečiji; 11.00 Mladinski oder: »Detektivski mojster Blomkvist«; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Okuole ognjišča — pred studencan, snopič prafic in muzike naših judij; 15.00 Sport in glasba ter neposredni prenosi; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 23. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Slovenci v miljskem okolišču; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Skladbe slovenskih in drugih jugoslovanskih avtorjev; 11.30 Beležka; 11.40 Zimzelene melodije; 12.00 Kulturni dogodki; 12.40 Slovenska imena naših krajev; 13.00 Uročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Fulvio Tomizza: »Boljše življenje«; 15.00 Glasbeni ping pong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 24. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Primorska duhovščina pod fašizmom; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 11.30 Folklorni odmevi; 12.30 Melodije od vsepovsod; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; Otroci pojo; 14.30 Motivi z malega zaslona; 15.00 Postni govor; 16.00 Mladi pisci; 16.15 Romantični trenutek; 16.30 Rezervirano za...; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Nove plošče; 18.00 Mirko Mahnič: Igre o našem pesništvu: (11) »Goriški slavček«; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 25. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 »Vpisuje se v združni register«, gospodarsko uveljavljanje tržaških Slovencev; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Glasba skozi stoletja; 10.45 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.30 Beležka; 11.40 imzelene melodije; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nadiških dolin; 13.00 Poročila; 13.20 Naši zbori; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Iz zakladnice slovenske mladinske literature; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Fulvio Tomizza: »Boljše življenje«; 15.00 Nove plošče; 16.00 Slovenska literatura v Italiji; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci — Letošnja revija »Primorska poje«; 18.00 Likovna umetnost; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 26. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Slovenska društva v Trstu in okolici; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 Iz sveta umetnosti: Likovna umetnost; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pred mikrofonom; 14.45 Problemi slovneskega jezika; 15.00 Glasbeni vevival; 16.00 Psihologija predšolskega otroka; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Poezija samospeva; 18.00 Četrtekova srečanja; 18.30 Kulturne rubrike naših tednikov; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 27. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Zimske slike; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Za ljubitelje operne glasbe; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Beležka; 11.40 Zimzelene melodije; 12.00 Na goriškem valu; 13.00 Poročila; 13.20 Mednarodno tekmovanje »Cesare Augusto Seghizzi« 1980; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: Kje je napa? 14.30 Roman v nadaljevanjih — Fulvio Tomizza: »Boljše življenje«; 15.00 Postni govor; 16.00 Okuole ognjišča — pred studencan, snopič prafic in muzike naših judij; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 18.40 Slovenska imena naših krajev; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 28. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Svet za obzorjem; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Nedeljski koncert v tržaškem Avditoriju; 11.30 Zimzelene melodije; 12.00 »Nas anu zutra — danes in jutri«, oddaja o Reziji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: Tomi na obisku; 14.30 Gremo v kino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenski zbori in vokalne skupine na ploščah; 17.30 Na goriškem valu; 18.00 Anton Pavlovič Cehov: »Labodji spev«; dramska študija v enem dejanju; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Zmeden sindikalni boj

(nadaljevanje s 1. strani)

tudi nekateri voditelji velikih sindikatov. To je še miselna dediščina iz preteklosti, ko delavci res niso imeli v svojih vrstah ljudi, ki bi bili sposobni analizirati gospodarstvo in ko so bili delavci na splošno zares slabo, preslabo plačani. Toda danes je delavska plast že marsikje in tudi v Italiji zastopana v vladi, ponekod ima celo ona državo v rokah ali pa odločilno vpliva na vladno politiko, kot npr. ravno v Italiji (prek socialistične in socialnodemokratske stranke), zato pa je tudi soodgovorna za gospodarstvo v državi. Zdi se pa, da se sindikati in to vsi od kraja, tega glede na preteklost spremenjenega položaja premalo zavedajo in se dajo zapeljivati neki romantični sindikalni demagogiji, ki teži samo po čim višjih številkah na plačilnih listih, ne razume pa ničesar o vrednosti denarja in tudi noče poslušati, če ji hoče kdo, tudi v lastnih vrstah, govoriti o tem.

Tako prihaja do čudnega sindikalnega, da ne rečemo delavskega egoizma, ko izsiljujejo tiste delovne kategorije in tiste sindikalne organizacije, ki si to lahko privoščijo, ker imajo svoje pozicije v najvažnejših industrijah in na ključnih točkah prometa, kar najvišje, skoro že fantastične plače (piloti, prevozno osebje itd.), medtem ko ostajajo tisti, ki nimajo tako močnih sindikalnih organizacij ali jih sploh nimajo, ker ne predstavljajo mase, daleč zadaj in drsijo v revščino, ker denar zaradi inflacije hitreje izgublja vrednost, kakor pa rastejo njihovi dohodki (npr. male pokojnine, bedne mesečne plače itd.), če sploh rastejo. Tako nastajajo hude socialne razlike med samimi delovnimi kategorijami, marsikje hujše, kot so bile svoj čas med »meščansko« in »delavsko« plastjo.

Eno izmed dejstev, ki jih ni mogoče spregledati v današnjem stavkovnem valu, je tudi to, da so splošne stavke skoro vedno naperjene proti najbolj revnim kategorijam, kot npr. stavka tramvajarjev in avtobusarjev. Sindikalni voditelji odgovarjajo na te očitke, da je to sicer res, toda naj gleda vlada, da stavkujočim ugotovi, pa se to ne bo dogajalo. To pa je ista logika, kot jo uporabljajo zračni gusarji: »Res je, da jemljemo talce, toda vlada naj nam ugotovi, pa jih bomo izpustili oziroma če nam bo ugo-

dila tudi brez tega, jih sploh ne bomo jemali.«

V oči pade tudi dejstvo, da postajajo stavke — vsaj v Italiji — tem bolj brezobzirne in pogoste, čimbolj se dejansko boljša gospodarski položaj vseh delovnih kategorij, predvsem tudi delavskih, medtem ko bi pričakovali obratno. Očitno je, da se je polastilo velikega dela sindikalnih voditeljev in tudi sindikalistov ter delavstva prepričanje, da pot gospodarskih izboljšav in — kar odkrito recimo — bogatenja nima nobene omejitve in da mora vsak »delovni človek« prej ali slej postati milijonar oziroma v položaj, da si bo lahko privoščil tisto, kot si lahko privoščil milijonar »kapitalist«. To pa sega že v fantastiko in vzbuja vprašanja, na katera danes sploh ni mogoče odgovoriti. Dejstvo je, da na ta vprašanja niso odgovorili niti sistemi, ki trdijo o sebi, da so spravili delavski razred na oblast.

—o—

EVROPSKI POTNI LIST

Po petih letih pogajanj so se zunanji ministri Evropske gospodarske skupnosti končno le dogovorili o uvedbi skupnih evropskih potnih listov. Do uresničitve zamisli pa bo prišlo šele leta 1985, ko bo enotni potni list za vse državljane evropske deseterice postal simbol združene Evrope brez meja. Zadnja ovira je padla, ko so se zunanji ministri dogovorili o napisu, ki ga bodo nosili potni listi na naslovni strani. V marsičem bodo podobni mednarodnemu vozniškemu dovoljenju, torej z dikcijo v raznih jezikih. Na naslovni strani bodo imeli napis Evropska skupnost, in sicer v jeziku lastnika potnega lista, skupno z imenom države in grbom. Ovojnica bo temno rdeče barve.

NOVA UGRABITEV

V kraju Bergara v baskovskih pokrajinah so neznanci ugrabili občinskega stražnika. Zdi se, da pripadajo ugrabitelji baskovskemu separatističnemu gibanju ETA. Neki moški je s samokresom v roki vstopil v urad občinskih stražnikov. V uradu sta bila dva stražnika. Enega je terorist privezal k stolu, drugega pa je odpeljal neznano kam. Pri tem se je poslužil avtomobila krajevnih mestnih stražnikov.

Trenje v vladni večini

V središču pozornosti italijanskih političnih krogov je še vedno sedanja vladna in parlamentarna večina, znotraj katere se nadaljuje precej živahna polemika. Socialdemokrati so namreč še kar ostro nastopili proti vsebini govora, ki ga je v nedeljo imel v Bologni ministrski predsednik Forlani. Forlani je namreč poudaril, kako bi sedanji položaj v državi zahteval večje soglasje med demokratičnimi političnimi in družbenimi silami, kar so socialdemokrati tolmačili tako, kot da bi se Forlani zavzemal za sodelovanje s komunistično partijo. Glasilo socialdemokratske stranke je pisalo, da se nekateri krogi v Krščanski demokraciji

zavzemajo za novo vladno krizo in za omalovaževanje socialističnih sil v državi. Takšnega mnenja pa niso komunisti, ki trdijo, da so bila Forlanijeva izvajanja izizzivalna, pri čemer zlasti grajajo Forlanijevo trditve, češ da sedanja parlamentarna večina dejansko nima alternative.

Medtem je iz Rima prispela vest, da je predsednik KD Forlani sklenil odložiti zasedanje vsedržavnega sveta stranke relativne večine. Zasedanje ne bo ta petek, temveč 28. in 29. marca. Poročilo, ki ga je objavil predsednik Forlani, pravi, da je bila odločitev nujna zaradi mednarodnih obveznosti vlade.

Kakšni smo Slovenci?

Kakšen narod smo Slovenci? Na to vprašanje je težko kolikor toliko točno odgovoriti, ker se značaj naroda s časom vsaj do neke mere spreminja in ker, kot kaže, nihče ne razmišlja o tem, kakšni smo Slovenci danes in kakšni smo bili v preteklosti. Tudi sosedni narodi nas sodijo različno. Nemcem veljamo za delaven, priden, varčen in pošten narod, ki pa je preveč zakrkljen v svojem protinemškem in panslaviističnem razpoloženju. Hrvati nas imajo za ošabne, pretirano varčne in delovne ljudi; »Kranjec«, t.j. Slovenec jim pomeni že skoraj isto kot Nemec, še celo nekaj bolj bahatega, sebičnega in preračunljivega. Italijan nas napol občuduje zaradi naše trdnosti, vztrajnosti in odpornosti v miru in vojni, napol se nas boji ravno zaradi tega in skuša pomiriti svoj strah s tem, da si dopoveduje, da smo manj kulturni, saj nismo imeli ne Danteja ne Berninija in niti Galdonija. Drugi nas malo poznajo, kvečjemu s politične plati. Tisti, ki so imeli priložnost, da naše ljudstvo od bliže spoznajo, so ga pogosto tudi vzljubili in se radi vračali v Slovenijo.

Sami pa smo prepričani, da smo simpatičen, pošten, delaven in kulturni narod, ki ne dela nikomur krivice, pač pa jih mora prenašati. Imamo se za pevsko zelo nardarjen narod, ki vzbuja občudovanje zaradi svoje pevske kulture. Samo da kje v tujini zapojemo, nas morajo vsi občudovati, o tem ne dvomi nihče na Slovenskem. Imamo se tudi za dobre organizatorje in za velike domoljube. Ali pa je res tako?

Kar zadeva organizatorske sposobnosti, jih je pokazala v preteklosti skoro samo slovenska Cerkev, ko je znala organizirati katoliške shode, procesije, romanja in druga cerkvena praznovanja ter prireditve.

BERLINSKI ZID

Kljub zidu, ki so ga postavile vzhodnoberlinske oblasti, da bi preprečile državljano Nemške demokratične republike beg na Zahod, so poskusi — uspeli ali neuspeli — skoraj na dnevnem redu. Pred dnevi pa se je prvič zgodilo, da je neki štiridesetletnik skušal zbežati v nasprotno smer, to se pravi iz Zahoda na Vzhod. Voposi so seveda takoj odprli ogenj, najprej v zrak in ker se begunec ni hotel ustaviti, so pomerili tudi vanj. Očividci vedo povedati, da je obležal v krvi, nakar so ga vzhodnonemški stražarji odvedli neznankam. Z enkrat ni bilo moč zvedeti, kakšno je njegovo zdravstveno stanje, saj vzhodnonemške oblasti sploh niso izdale poročila.

Na svetnem področju pa se Slovenci nikoli nismo odlikovali po organizaciji in danes se lahko mirno reče, da smo po organizacijski sposobnosti daleč za drugimi. Nobena stvar pri Slovencih ne deluje tako, kakor bi morala, kar je nedvomno pripisati prešibki narodni povezanosti in pretiranemu individualizmu, lahko bi rekli tudi osebnemu egoizmu in medsebojni zavisti. Pa tudi neki čudni brezbriznosti za naše skupne, tudi zelo važne narodne zadeve. Vse naše ustanove in revije organizacijsko, t.j. finančno, zgolj životarijo.

Kar zadeva domoljubnost, je bila svoj čas res precej visoka, danes pa se komaj še da govoriti o njej. Slovenci danes skoro ne poznamo več domoljubnega zanosa in ponosa, razen morda v športu, a to je pač le športno navijaštvo. Pozabili smo že, kdaj je bila na Slovenskem kaka velika narodna manifestacija za kak narodni ideal.

Ne more se zanikati, da smo v bistvu

pošten in delaven narod, toda poverjanje denarja je postalo danes na Slovenskem stvar, ki, kot kaže, ne vzbuja več sramote. Časniki so polni poročil o poverljivavcih in poverljivavkah. Pojema tudi naša delavnost. Za petje se zanimajo le še redki, pevski zbori hirajo ali zamirajo in njihovo petje je marsikje zelo povprečno.

Slovenci tudi trdimo, da zelo ljubimo svoj jezik, toda težko bi še našli Slovence, ki hote ne meša v svoj pogovorni jezik italijanskih, srbskih, hrvaških ali nemških besed in celih stavkov. Trdimo tudi, da naš jezik ne pozna kletvin in da je to dokaz naše kulturnosti. Zato pa mnogi Slovenci mešajo v svoj govor ostudne balkanske in italijanske kletve.

Pozabljamo, da narodni značaj in kultura nista nekaj prirojenega, ampak spadata h kulturni in duhovni ravni, za katero se je treba truditi in ju vedno spet obnavljati in krepiti. Navzdol gre zelo rado in hitro, navzgor, v kvaliteto narodne kulture in v večjo zrelost narodnega značaja, pa le težko in počasi.

F. M.

PROSTOR MLADIH

Mladi proti smrtni kazni

V torek, 24. marca, bo v Trstu prireditelji uvedbi smrtni kazni v Italiji. Zanj so dale pobudo mladinske komponente demokratičnih strank, in sicer Mladinska sekcija Slovenske skupnosti, Zveza komunistične mladine Italije, Republikanska mladinska federacija, PDUP, Mladinsko gibanje Krščanske demokracije in Zveza socialno demokratske mladine Italije.

Ob 17.30 bo zbiranje na trgu Goldoni, nato bodo udeleženci krenili v povorki do male dvorane gledališča Verdi (ul. San Carlo 2), kjer bo prosta javna razprava o smrtni kazni.

Te dni bodo prireditelji obrazložili svojo pobudo na tiskovni konferenci, z letaki in lepaki. Gre namreč za odgovor na misovsko zbiranje podpisov v korist ponovne uvedbe smrtni kazni v italijansko zakonodajo in za proglasitev izrednega stanja zaradi terorizma. Očitno gre za izrabljanje čustev ljudi in za provokacijo, saj prihaja predlog od stranke, ki ima sama nasilno ideologijo. Pobiranje podpisov je tudi v Trstu — in to ravno v času, ko prihajajo na dan vznemirljive obtožbe na račun pripadnikov novo-fašistične mladinske organizacije, da so se vežbali za teroristična dejanja v Libanonu in da so vpleteni v nasilna in krvava dejanja.

Mladinske politične skupine vabijo k pristopu in k sodelovanju pri pobudi tudi vse organizacije, krajevne uprave in sindikate ter posameznike. S prireditvijo namreč nočejo le odgovoriti na fašistično provokacijo, temveč hočejo utemeljiti nasprotovanje ponovni uvedbi kazni, ki jo omikana družba zavrača in ki problemov sodobnega terorizma in kriminala ne rešuje. Geslo prireditve je namreč: TERORIZEM IN FAŠIZEM STA PO LOGIKI SMRTI. NAŠ ODGOVOR SO IDEJE IN MOČ DEMOKRACIJE.

KREISKY

O OKTOBRSKEM TABORU

Kot poroča celovski »Naš tednik«, je zvezni kancler Bruno Kreisky na seji parlamenta zavrnil neutemeljene očitke proti Oktobrskemu taboru, ki so ga lani z uspehom že tretjič priredili v Celovcu s podporo obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev. Na vprašanje nekega poslanca je avstrijski zvezni kancler odgovoril, da pripadajo člani pripravljalnega odbora Oktobrskega tabora različnim političnim smerem. Kancler je ugotovil, da sta bila na prireditvi med drugimi prisotna rektor celovške univerze Hödl in prelat Zechner. Kancler je pristavil, da avstrijski tisk ni posvetil prireditvi pozornosti, ki si jo je zaslužila.

Odgovor kanclerja Kreiskega je zanimiv, ker nikakor ni v skladu s pisanjem glasila koroške socialistične stranke, ki je Oktobrski tabor celo označila za »svetovno komunistično zaroto«. »Naš Tednik« pripominja, da so se koroški socialisti z odgovorom dejansko osmešili, saj je znano, da je kancler Kreisky tudi predsednik Avstrijske socialistične stranke.

Ob smrti msgr. Santina

■ nadaljevanje s 1. strani

desetletji znan kot liberalno in bojevito protiklerikalno mesto, povečini zbral okrog demokratizirane politične stranke. Razvoj dogodkov v zadnjih letih pa je zgovorno pokazal, da je šlo za grobo dvomnjo, kajti večina okrog KD je bila bolj posledica nekaterih v bistvu namišljenih interesov

kot zavestne in korenite miselne prevzgoje. Pojav liste za Trst je zgovoren in neovržen dokaz takšnega modrovanja.

Msgr. Santin se je zdaj poslovil od tega sveta. V zgodovini naših krajev bo vsekakor ostal kot osebnost, ki je — če se malo izrazimo — bila sporna in zato ni mogla zapustiti trajnih sledov svojega dela.

»Pesem mladih 1981«

»Z letošnjo revijo otroških in mladinskih zborov „Pesem mladih“ stopamo v drugo desetletje te lepe prireditve.« Tako piše na sporedu, ki so ga lahko dobili številni starši, sorodniki in ljubitelji petja, ki so napolnili dvorano Kulturnega doma v Trstu. Že deset let je torej, kar Zveza cerkvenih pevskih zborov v Trstu prireja to priljubljeno prireditev. Letošnja revija je, kot običajno, pravi triumf otroškega petja. Saj se je na odru zvrstilo kar 16 pevskih zborov, ki jih v glavnem sestavljajo osnovnošolski otroci. Nekaj pa je bilo tudi mladinskih zborov in zborov, ki so jih sestavljali še čisto majhni otroci, ki hodijo še v

otroški vrtec. Organizatorjem in vsem, ki ljubijo petje, pa je prav to veliko število lahko v zadoščenje, saj kaže, da je bilo vse delovanje, ki so ga glasbeniki, pevovodje in drugi, ki se zanimajo za petje, posvetili pevskemu naraščanju, končno začeli dajati vidne rezultate. Prav v teh otroških grlih je namreč bodočnost slovenskih pevskih zborov, ki v zadnjih časih v zamejstvu doživljajo majhno prehodno krizo.

Upajmo, da bo to zanimanje za petje, ki se kaže pri najmlajših, rodilo svoje sadove tudi potem, ko bodo dorasli.

Zveza cerkvenih zborov, ki je organizirala revijo, je zato zadovoljna s sadovi, ki jih daje medletno delo. Pozitivno je namreč, da so z raznimi tečaji začeli strokovno pripravljati nove dirigente, saj le dobro pripravljeni pevovodje so lahko poroštvo za neko pevsko kvaliteto, ki pa mora biti cilj vsake skupine, ki poje.

Pesem mladih je zato, kot je tudi povedal dr. Harej, priložnost, da se preveri

delo, ki so ga pevski zbori opravili med letom. Je pa tudi priložnost, da se otroci snidejo, poveselijo, spoprijateljijo in preživijo nekaj veselih uric in se tako nevede, brez napora tudi česa novega naučijo.

Po našem mnenju pa je velika vrednost te pevske manifestacije tudi ta, da nastane ob tej priložnosti, vsako leto tudi kaka nova pesem, ki tako zelo obogati našo pevsko literaturo, ki je za otroške zборе ni prav veliko.

M. T.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

v petek, 20. marca, ob 20. uri v cerkvi Sv. Urha v Dolini,

v nedeljo, 22. marca, ob 16. in ob 19. uri v cerkvi Sv. Jerneja na Opčinah

Ivan Mrak

PROCES

himnična trilogija

—o—

V soboto, 21. marca, ob 19.30 v Kulturnem domu v Trstu

Ephraim Kishon

BIL JE ŠKRJANEC

LONJERSKI VRTEC

O perečem vprašanju otroškega vrtca v Lonjerju, kjer se skuša italijanski oddelek, ki je bil pred leti nameščen na sedežu slovenskega vrtca le začasno, zdaj še širiti na račun že itak skromnih slovenskih prostorov, je bila pred dnevi razprava v rajonskem svetu za Sv. Ivan. Zasedanju je prisostvovalo tudi večje število staršev prizadetih otrok. Svetovalci Liste za Trst in KD so z večino glasov izglasovali resolucijo, v kateri je zahteva, naj občina reši problem s tem, da eno sekcijo preseli iz stavbe, do takrat pa naj ostane položaj tak, kot je bil pred nastankom spornega položaja. Slovenski starši so namreč zahtevali, naj se ustavi vpisovanje v italijanski vrtec in naj se ta preseli, kar je zahteval tudi svetovalec Slovenske skupnosti Bak, medtem ko so komunistični rajonski svetovalci zahtevali, naj prevzame svoje odgovornosti predvsem občinska uprava, katero sta kritizirala tudi občinska svetovalca Benedetič za socialistično stranko in Ivašičeva za komunistično partijo, ki sta se tudi udeležila zasedanja. V rajonski šolski komisiji bodo ustanovili posebno komisijo, slovenskih in italijanskih staršev in ravnateljev, da išče novih rešitev za premostitev težav.

Uspela kulturna prireditev v Jamljah

V nedeljo, 15. t.m., sta zbora »Fantje izpod Grmade in »Dekliški zbor - Devin« priredila v župnijski dvorani v Jamljah kulturni popoldan, na katerem so poleg obeh zborov sodelovali še osnovnošolski otroci iz te vasi in harmonikaša Andrej Kralj ter Irena Tavčar.

Prireditve je nekoliko oživila kulturno življenje v tej vasi, saj je tovrstno delovanje bilo že več let ohromljeno. Pobudo za prireditev sta dala oba zbora predvsem zato, ker vključujejo tako »Fantje izpod Grmade« kot »Dekliški zbor Devin« več pevcev in pevk iz tega kraja. Prav ti člani pa so si najbolj prizadeli, da je prireditev lepo uspela.

Na začetku je pevk Katerina Legiša pozdravila v imenu obeh zborov prisotne,

v svojih izvajanjih pa predvsem orisala delovanje obeh pevskih skupin, ki imata svoj sedež v Devinu. Opozorila je tudi na težave s katerimi se zbora morata boriti, da lahko nadaljujeta s svojim delom. Spomnila je na nedavno polemiko, ki je nastala z namembno stare devinske šole, ki bi morala služiti domačim kulturnim in športnim organizacijam, a je bila dana v najem Zavodu združenega sveta. Tudi na tem mestu je predstavila obeh zborov grajala ravnanje upraviteljev devinsko-nabrežinske občine. »Kljub razmeram, ki nam niso naklonjene, bomo nadaljevali po načrtani poti, katere cilj je ohranitev ter oživljanje slovenske besede in pesmi v teh krajih, še posebno v naši vasi, v Devinu, ki je sedaj narodnostno že zelo ogrožena«, je sklenila svoj nagovor članica deklškega zbora.

Osnovnošolski otroci so nastopili z zborčkom, z več šaljivimi prizorčki, ki so želi splošno odobravanje pri poslušalcih, in pa z recitacijami, saj so učenci ob tej priložnosti proslavili tudi slovenski kulturni praznik, Prešernov dan.

Prisotne je na prireditvi pozdravil domačin Mario Soban. Zahvalil se je obema zboroma in zaželel, da bi se take pobude v prihodnosti še nadaljevale. Na popoldnevu sta, kot omenjeno, sodelovala harmonikaša Andrej Kralj in Irena Tavčar, ki sta zaigrala po eno skladbo. Dekliški zbor in Fantje izpod Grmade so pod vodstvom Hermana Antoniča in Iva Kralja zapela več pesmi, za zaključek pa je nastopil mešani zbor, ki ga je vodil Herman Antonič. Ta je zapel Prešernovo Zdravljico, ki jo je za mešani zbor uglasbil skladatelj S. Prmerl.

Naj še omenimo, da je župnijska dvorana v Jamljah, čeprav majhna, edini prostor, ki je v vasi primeren za takšno delovanje in res je upati, da se bodo Jamljci kmalu spet zbrali v njej. Omenili bi tudi, da je v prejšnjih letih tudi v tej vasi na Goriškem deloval mešani zbor, zdaj pa se pevci zbirajo občasno pri nedeljski maši.

Desetletnica Kraškega doma

Desetletnica nekega društva je gotovo pomemben jubilej. Dejstvo namreč, da neko društvo kljub neizbežnim težavam živi in ustvarja, je namreč dokaz za življenjskost in požrtvovalnost ne samo tistih kulturnih delavcev, ki skrbijo za vodenje in delovanje društva, ampak tudi vseh vlašcanov.

Društvo »Kraški dom« s sedežem v Repnu je v teh dneh praznovalo svojo 10. letnico. Za ta jubilej so se skrbno pripravili in organizirali bogato dejavnost v vasi. Osrednjo proslavo desetletnice »Kraškega doma« so domačini združili s Prešernovo proslavo. Prireditvi so dali naslov »Kultura je napredek« in v tem smislu je tudi izzvenel govor gospe Marinke Piščanc, ki je na sobotni prireditvi imela glavni govor. Proslava je dobila še posebno barvo, ker sta bila v dvorani prisotna tudi župan in družbeno-politična delegacija občine Tržič, s katero se misli repentabska občina v kratkem pobratiti.

Po običajnih pozdravnih govorih in voščilih domačih oblasti in predstavnikov drugih organizacij in društev se je na odru v veliki dvorani gostilne Križman zvrstilo izredno veliko število nastopov, ki so številnemu občinstvu bogato prikazale kulturno in glasbeno delovanje v občini. Nastopili so osnovnošolski otroci, gojenci Glasbene matic. Poleg teh so s svojim programom nastopili še mladinci, deklški trio in seveda domači moški pevski zbor »Srečko Kumar«, ki ga vodi Mirko Guštin. Zelo priščno je bil sprejet nastop folklorne skupine trbiške »Pobratenje«, ki je prikazala življenje v domačem kraju na Gorenjskem. Kot gostje pa so na sobotnem večeru v Repnu nastopili tudi »Fantje izpod Grmade«, ki so pod vodstvom Iva Kralja zapeli štiri pesmi.

Lepi jubilej se seveda ni mogel končati drugače kot ob kozarčku domačega vina in zakuski, ki so jo pripravili v sami dvorani, kjer se je odvijal kulturni večer.

Volitve v Briško gorsko skupnost

Na občinski seji, ki je bila v ponedeljek, 9. marca, v Gorici, je vse potekalo še kar mirno; okrog polnoči pa je prišlo do političnega incidenta, ko je iz preštevanja glasovnic za volitve v Briško gorsko skupnost bilo ugotovljeno, da bo goriško občinsko upravo kot predstavnik opozicije zastopal v Briški gorski skupnosti svetovalec Baiocchi, član misovske stranke. Izid glasovanja je iznenadil svetovalce in takoj so se začeli napadi oziroma zavzemanje stališč do te izvolitve.

Na kratko bi omenili celotni potek glasovanja. Goriška občina, ki je tudi prisotna v Briški gorski skupnosti, in sicer le za področje Pevme, Oslavja, Štmavra, Podgore in Ločnika, je bila poklicana, da izvoli v ta upravni organizem tri predstavnike: dva iz vrst večine in enega kot predstavnika opozicije. Za večino sta bila izvoljena Polmonari, svetovalec KD s 13 glasovi, in odbornik Slovenske skupnosti Damjan Paulin s sedmimi glasovi. Istočasno in s tajnim glasovanjem pa je bilo treba izvoliti še zastopnika opozicije in kot rečeno je iz glasovanja izšel svetovalec MSI Baiocchi, ki je prejel deset glasov. V opoziciji so v goriškem občinskem svetu tudi komunisti, ki so izjavili, da bodo glasovali za svojega svetovalca Bucovinija, v resnici pa so svoj glas oddali Mermolji, in sicer šest glasov; iz vrst MSI sta bila prisotna dva svetovalca, glasoval pa je tudi liberalni svetovalec Fornasir, ki je svoj glas dal verjetno Baiocchiu. Po logiki in politični usmeritvi bi moral svetovalec Baiocchi prejeti največ tri glasove, praktično pa jih je prejel deset, kar pomeni, da je sedem svetovalcev večine glasovalo zanj in tako je fašist preglasoval drugega svetovalca opozicije, ki je bil Mermolja od komunistične stranke, čeprav so njegovi pristaši izjavili, da bodo glasovali za Bucovinija. Svetovalska skupina KPI je iz protesta šla iz sejne dvorane, ostale stranke pa so do tega glasovanja zavzele stališče. Za Slovensko skupnost je spregovoril Andrej Bratuž, ki je obsodil ta način glasovanja, zlasti še tiste svetovalce in odbornike večine, ki so oddali svoj glas predstavniku fašistov. Socialisti so izjavili, da so glasovali za demokristjana Polmonarija, svetovalca DC Tripani in Colella sta tudi obsodila sile, ki so podprle fašista; ostali so molčali. Vendar se zadeva ni zaključila v sejni dvorani.

Naslednji dan so komunisti objavili lepak po vseh goriških ulicah in tudi povsod drugod po pokrajini, v katerem obsojajo obnašanje strank večine v goriškem občinskem svetu in zatrjujejo, da ta izvolitev pomeni žalitev vseh Slovencev, ki živijo na področju Briške gorske skupnosti. Tudi ostale stranke so zavzele stališče in ga objavile v lokalnem časopisu. To glasovanje je praktično dvignilo precej prahu in nekateri se že resno sprašujejo, ali bo ta dogodek imel svoje posledice v političnem življenju v goriški občini in tudi na pokrajini, kjer je bil s težavo dosežen sporazum med petimi strankami. Marsikomu bi verjetno tudi prišlo, da bi se razbila trenutna koalicija; če je to bil namen, verjetno ni uspel — kdo ima pri tem zares prste vmes, pa še ni dovolj jasno.

Nekaj dni po glasovanju so nekatere stranke podale svojo uradno izjavo do tega dogodka. Tako so na primer socialdemokrati dali vedeti, da so glasovali za predstavnika Slovenske skupnosti, socialisti so volili za svetovalca DC, komunisti za Mermolja, Slovenska skupnost za Paulina, desničarske stranke pa za fašista. Če bi hoteli potegniti iz tega politične zaključke, bi lahko rekli, da se je v vrstah večine začelo nekaj krhati; kakšne bodo posledice tega incidenta, pa ne moremo zaenkrat vedeti. Da je izvolitev fašista prav v svet Briške gorske skupnosti, žalitev za mnoge Slovence, in da bo njegova prisotnost razburjala duhove, o tem ni dvomov; kaj več pa bo verjetno mogoče zvedeti v bližnji prihodnosti.

Kot rečeno, je tudi Slovenska skupnost zavzela do tega vprašanja uradno stališče, ki je naslednje: »V zvezi z izvolitvijo neofašističnega predstavnika v svet Briške gorske skupnosti je SSK že ob sami izvolitvi z besedo svojega občinskega predstavnika dr. Bratuža izrekla ostro obsodbo nad tistimi predeli goriškega občinskega sveta, ki

se verjetno še niso sprijaznili z današnjo resničnostjo. Jasno je, da smo prav Slovenci dobili važno vlogo v tej Briški skupnosti in so zato na delu sile, ki bi tako našo aktivno prisotnost rade zavrle. Visoko cenimo zatorej stališče tako PSI kakor nekaterih delov DC, ki so zavzeli jasno stališče in ovrgli take neresne akcije. Obsojamo pa stališča ostalih strank, ki jasno kažejo voljo, da bi sedanjo koalicijo, verjetno prav zaradi prisotnosti Slovencev v njej, razbili in se vrnili v stare čase politične in narodnostne mržnje, kar pa jim zaradi zdravih sil le ne bo mogoče.«

O tem vprašanju je bil govor tudi na zadnji seji rajonskega sveta v Pevmi, ki je izdal naslednjo protestno izjavo: »Rajonski svet iz Pevme - Štmavra - Oslavja, zbran na seji 13. marca 1981, je razpravljal o nedavni izvolitvi predstavnikov občinskega sveta v Briško gorsko skupnost in ugotovili hudo odgovornost občinske večine, ki je omogočila izvolitev zastopnika neofašistične stranke (MSI) v omenjeni upravni organizem; obsoja to dejanje, ker predstavlja žalitev za prebivalstvo, ki živi na ozemlju Briške gorske skupnosti, v katero spada tudi rajonski svet Pevma - Štmaver - Oslavje.«

Sestanek deželne in pokrajinske osimske komisije

Prejšnji petek se je sestala v Gorici deželna komisija za osimska vprašanja, ki jo vodi Arnaldo Pittoni, s pokrajinsko komisijo (predseduje ji Silvino Poletto), ki je pri goriški pokrajini zadolžena za obravnavanje vprašanj, ki so vezana na Osimski sporazum. Ta sestanek je bil že večkrat odložen, tako da se je celo predsednik goriške komisije nekajkrat pritožil, češ da se z odlašanjem zmanjšuje pomen podobnih komisij ali da je celo znak pomanjkanja politične volje; končno pa je le prišlo do sklicanja skupnega sestanka, ki je bil več kot samo sestanek komisij, saj so bili prisotni številni politični predstavniki, od goriškega in tržiškega župana do vseh tajnikov strank, prisotni so bili tudi številni deželni svetovalci, števerjanski župan, pokrajinski odborniki, predsednik trgovinske zbornice v Gorici in, kot je razumljivo, člani obeh komisij. To pa pomeni, da so obravnavane teme bile zelo važne za celotno goriško pokrajino, za samo goriško mesto in tudi za celotno deželo. Po okrogli mizi SKGZ, ki je bila pred dvema tednoma, je torej tudi ta sestanek dokazal, da je vloga Gorice nadvse pomembna v današnjem posimskem obdobju. In največ pozornosti so tudi tokrat posvetili prav lokaciji proste industrijske cone na Krasu. V goriških političnih krogih je do morebitne premestitve te cone na Goriško precej govora in lahko bi rekli tudi precej previdnosti, kajti mnene številnih predstavnikov je, da bi ta cone verjetno ne prinesla tistih ugodnosti, ki si jih nekateri pričakujejo. Dejstvo je, da Jugoslavija ne namerava ponovno diskutirati o lokaciji te cone, ki je zelo jasno določena v Osimskih sporazumih; to je bilo poudarjeno na okrogli mizi SKGZ kar tudi pretekli petek na tem sestanku.

Vsekakor pa so bila na dnevnem redu tudi druga vprašanja, ki so bila v ospredju v teh letih od podpisa Osimskih sporazumov. Predsednik pokrajinske komisije Poletto je podal podrobno analizo vsega opravljenega dela: govoril je o potrebi po skupnem obravnavanju vseh vprašanj, kot na primer skupno upravljanje posoškega vodovja, gradnja jezov na Soči, skupna obramba pred točo, avtocestne povezave, industrijska kooperacija, avtoport, povezava s Tržičem in Červinjanom, plovni kanal Soča - Sava in vse ostale možnosti in potrebe obmejnega sodelovanja. Nekateri predstavniki vodilne goriške stranke so omenili tudi potrebo, da se usklajujejo razne investicije na obmejnih objektih, ker se lahko zgodi, da padejo določena finančna bremena samo na ramena obmejnega prebivalstva (tak primer je prav nova obmejna postaja, ki jo samo goriška občina ne more upravljati); s tem v zvezi je tudi nujno, da pride čimprej do zgradnje cestnih povezav z osrednjo Slovenijo, sicer bi bili zaman ves trud in vložena sredstva. Važno je tudi to, da osrednja vlada pokaže več posluha do potreb lokalnega prebivalstva in da upošteva stališča njegovih upraviteljev (vključitev goriškega župana in pokrajinskega predsednika v razne vladne komisije pomeni že korak naprej). Tudi morebitna premestitev proste cone ne more biti vsiljena z vrha; različna so tudi merila rimske vlade do Trsta in Gorice (primer carin je zelo zgovoren). Zanimiv je bil tudi poseg predsednika trgovinske zbornice Lupierija, ki je glede proste industrijske cone dejal, da bi bila ta spodbudna samo pod pogojem določenih olajšav in da zanje vsekakor ni prostora in da je spo-

(Dolje na 7. strani)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

60-letnica zanimive slovenske knjige

Letos poteče 60 let, odkar je izšla pri založbi Slovenske Matice v Ljubljani pomembna knjiga, katere naslov se je glasil »Politično življenje Slovencev«, s podnaslovom »Od 4. januarja 1797, do 6. januarja 1919. leta«. Napisal jo je dr. Dragotin Lončar. Dejansko je izšla knjiga že leta 1906, vendar je bila tedaj namenjena samo češki javnosti in je imela čisto informativen značaj ter se je seveda tudi ustavila pri tistem letu. Novo izdajo leta 1921 je na novo napisal ter jo v marsikaterem pogledu dopolnil. Ta knjiga je danes važen vir informacij o slovanskem zgodovinskem dogajanju v preteklem stoletju in do konca prve svetovne vojne ter še naslednji dve leti.

Avtor Dragotin Lončar je bil prosvetni in politični delavec, ki je po izobrazbi in naprednosti ter demokratičnosti idej precej presegal veliko večino tedanjih slovenskih izobražencev in politikov. Rojen je bil leta 1876, umrl pa je leta 1954. Pred prvo svetovno vojno je poučeval na srednji šoli v Idriji, pozneje pa v Kranju pri Ljubljani. Veliko je pisal o političnih, kulturnih in šolskih vprašanjih ter je znan tudi po brošuri »Kaj hočemo?«, v prvi centralistični Jugoslaviji se je zavzemal za avtonomijo slovenskega in tudi drugih narodov v njej.

S knjigo »Politično življenje Slovencev« je kot prvi skušal objektivno in resnicoljubno prikazati slovensko zgodovino ali bolje rečeno politično

delovanje v 19. stoletju ter navedel v njej marsikaj takšnega, kar so poznejši tendenčni ali boječi zgodovinarji rajši zmolčali ali spremenili. Predvsem je bil točen in zanesljiv v navajanju podatkov in značaja ter ciljev raznih političnih gibanj ter pri citiranju iz raznih listov in govorov. V tem pogledu je bil eden vestnih slovenskih zgodovinarjev, kajti s to knjigo se je dejansko uvrstil med zgodovinarje. Dobro je po izvlečkih iz njihovih govorov in spisov karakteriziral slovenske politične prvake in izobražence, ki so igrali večjo vlogo v javnem življenju. Po teh citatih je lahko spoznati, kako naivno in zgrešeno je večina presojala položaj slovenskega naroda in njegove možnosti v prihodnosti. Menili so namreč, da

slovenski narod ni sposoben, da bi živel avtonomno politično in gospodarsko ter kulturno življenje, zato so mu neprestano iskali kakega pokrovitelja bodisi v Avstriji, bodisi zunaj nje.

Tako se je polastil slovenske izobraženske in polizobraženske plasti nekaj pesimizem ali malodušje glede narodnega obstoja. To malodušje se je preneslo iz preteklega stoletja tudi v naše stoletje ter je bilo krivo, da Slovenci niso izkoristili v svoj prid zgodovinskih priložnosti, ki so se jim ponudile, na primer ob koncu prve svetovne vojne.

Zanimivo riše Lončar vlogo slovenskih političnih strank v preteklem stoletju in v začetku tega stoletja. Med drugim je prikazal tedanjo vlogo socialističnega gibanja na Slovenskem, ki je razpolagalo nekaj časa celo s svojim lastnim dnevnikom »Naprejek«. Človek se mora nujno vprašati, kako je bilo mogoče, da je pozneje slovensko socialistično (socialdemokratsko) gibanje tako propadlo, da ni igralo pred začetkom druge svetovne vojne in med njo nobene vloge več.

Italijanski slavist Carlo Verdiani

V slovenskem tisku je bilo doslej kaj malo napisanega o italijanskem jezikoslovnem slavistu Carlu Verdianiju, profesorju za slovanske jezike na univerzi v Florenci. Samo redki strokovnjaki poznajo njegovo ime in dela.

V slavističnem in italijanskem jezikoslovnem svetu je poznan prof. Carlo Verdiani predvsem po dveh knjigah. Ena od teh je »Il problema dell'origine degli Slavi«, t.j. Problem izvora Slovanov, ki je izšla leta 1951 pri založbi La Nuova Italia editrice v Florenci, druga pa »Introduzione alla preistoria del mondo slavo«, t.j. »Uvod v prazgodovino slovanskega sveta«. Ta druga knjiga je izšla samo v tipkopisu in je bila kot taka razmnožena. Njen namen je bil očitno ta, da služi kot skripta študentom slavistike na florentinski in verjetno tudi na drugih italijanskih univerzah. V obeh knjigah se je izkazal prof. Carlo Verdiani kot odličen poznavalec problemov in literature v zvezi s preučevanjem izvora slovanskih narodov, med njimi tudi Slovencev.

V uvodu v knjigo »Problem izvora Slovanov« je zapisal prof. Verdiani: »Namen tega dela je podati strnjen pregled nad najnovejšimi teorijami in težnjami v zvezi s spornim problemom etno geneze Slovanov«. Verdiani se je pri tem opiral na vire in na spise, ki so jih objavili o tem znani slavisti Niederle, Gzekenoski, Šahmatov, Lehr-Spl-

winski, Malecki, Wajs in drugi. Sam pripominja nadalje, da ni zavzel kakega posebnega kritičnega stališča do raznih znanstvenih razlag o tem argumentu. Hkrati tudi ni imel namena napisati zgodovine slovanskih jezikov. Namen njegovega dela je samo ta, da prikaže v zgoščeni obliki najvažnejša dejstva, ki jih je spravilo na dan raziskovalno delo slovanskih jezikoslovcev in arheologov ter jih v strnjeni obliki napraviti dostopne italijanskim preučevalcem. V uvodu se tudi zahvaljuje Luigiju Salviniju in Amerindu Camilliju, ki sta mu pomagala pri obdelavi določenih poglavij.

Tipkopis »Uvod v prazgodovino slovanskega sveta« pa je izšel leta 1954 ter je precej bolj obširen kot prva Verdianijeva knjiga. 240 strani večjega formata, medtem ko ima prva knjiga brez priloga in zemljevidov le 116 strani manjšega formata. Obe pa sta resnično zanimivi, ker podajata takorekoč popoln pregled nad dotedanjimi rezultati preučevanja o izvoru slovanskih narodov in jezikov v slovanskih deželah in to dosti bolj objektivno, kot je bilo to kdaj napravljeno v kaki slovanski deželi. Obe knjigi se tudi ne omejujeta samo na opisovanja in na navajanje zgodovinskih dejstev, ampak tudi obširno razlagata razvoj slovanskih jezikov. Žal je pri tem slovenščina kot jezik manjšega naroda ponekod nekoliko zane-

(Dalje na 7. strani)

V SOBOTO »PRIMORSKA POJE« V GORICI

Ob koncu tega tedna se bodo pričeli nastopi pevskih zborov iz zamejstva in severno-primorske regije na reviji »Primorska poje«, ki jo prireja ZSKD v Italiji in ZKPO. Drugi letošnji koncert (prvi bo v Pivki v petek, 20. marca) bo v soboto, 21. marca v goriškem Avditoriju, kjer bo nastopilo 11 zborov, med temi bodo trije z Goriškega, in sicer dekleški zbor Danica z Vrha (pod vodstvom Magde Ferfolja), mešani zbor iz Štavra, ki ga vodi prof. Gabrijel Devetak in mešani zbor Rupa-Peč (vodi Zdravko Klanjšček); koncert se bo začel ob 20.30.

Slovenski jezik in kultura

GLOBOKO SO KORENINE

O. S.

5

Slovanske besede v romunščini, madžarščini ter drugih jezikih je raziskoval že naš poznani jezikoslovec Miklošič. Ni bil pa ocenjen staroslovenski oz. slovanski kulturni delež pri jezikovno danes neslovanskih narodih kot so Romuni ali pri rasno in kulturno mešanih narodih kot so Madžari. Ti slednji so prevzeli od tamkajšnjih slovenskih Panoncev ne le kulturo dóma in polja, pač pa tudi upravno in družbeno strukturo. Ker je bil po sprejetju krščanstva (leta 1000) na Ogrskem uradni jezik latinski, je moral proces zlivanja madžarskega in slovenskopanonskega jezika ter zelo različnih kulturnih izvirov trajati gotovo mnogo

dlje, kot pa se v zgodovinskih spisih upošteva. Celo ogrske kralje so dolgo let kronali v mestu, ki je skozi stoletja nosilo tudi uradni naziv (Stolni) **Belgrad**; šele v novejšem času so ga pomadžarili v Székesfehérvár (med Blatnim jezerom in Budimpešto). Griči ob kolenu Donave nosijo še vedno slovansko ime Visegradi, na njim se vleče gričevje Gerece (najbrž Grče) ter Vértes (mogoče Brda). Več mest in krajev ima ime Szolnok; večje mesto tega imena je celo ob Tisi, na območju torej, na katerem zgodovina sicer ne omenja slovanskih rodov, kakor jih tudi ne za prej omenjeno območje Romunije. Izhajajo torej še iz pred-

zgodovinskega časa.

Odkrivanje te prazgodovinske kmečke kulture, ki je tako izrazito vsebovana v slovenskem jeziku in kaže torej na njegovo prazgodovinsko poreklo, nam pokaže obenem tudi popolnoma napačne prijeme našega jezikoslovja in slovničarjev pri ovrednotenju slovenščine in kulture, ki jo ta izraža. Merilo za vrednotenje našega jezika ne more biti primerjava le-tega z modeli, ki jih je izdelalo nemško jezikoslovje, z oblikami iz »staro-visoko-nemškega« ali »srednje-visoko-nemškega« itd. Vprašanje je sploh, v koliki meri se te nemške jezikovne konstrukcije nanašajo na resničnost?

Gotovo pa je v osnovi zgrešeno, pa tudi naivno razglašati, da je slovenščina prevzela oz. si izposodila »iz nemščine« prastare naprave in izraze zanje kot npr. hiša (nem. Haus) ali hlev (staro ali mogoče srednje nem. hlaiw), potem ko z vso svojo zgradbo (dvojina) ter vsebino naravnost izdihava tisočletja prakulture. Takšno primerjanje z nem-

Nova številka revije »Cerkve« v sedanjem svetu»

Nova, prva letošnja številka revije »Cerkve« v sedanjem svetu» prinaša na uvodnem mestu razmišljanje Rafka Valenčiča pod naslovom »Križa npravnosti ali križa človeka?« Precej nejasen in čuden naslov ne izraža dovolj tematike, ki jo obdeluje avtor v svojem zgoščenem članku. V njem piše med drugim: »Sedanja npravna situacija človeštva sili k razmišljanju in skupnemu iskanju vseh, ki jim je do tega, da človeštvo ne le preživi, marveč da bo njegov obstoj zaznamovan z znamenjem resničnega napredka, najprej in predvsem npravnega. Kaj vse drugo pomeni, če je človek samega sebe razčlovečil? Kaj ga more o- srečiti, če ne najprej življenje iz notranjosti? Lahko trdimo, da je prizadevanje za npravni na- predek človeštva tisto področje, kjer se vsi ljudje »dobre volje« neglede na versko, ideološko, poli- tično ali drugo prepričanje morejo združiti in zblížati v prid vsega človeštva. Kakor so moral- na — in ne verska — razhajanja bila v začetku povod za medsebojno odtujevanje in nerazume- vanje, tako bodo prizadevanja za priznanje in spoštovanje temeljnih npravnih načel osnova za

DRUŠTVO SLOVENSKE IZOBRAŽENCEV

Trst, Donizettijeva 3

V ponedeljek, 23. marca, bo predaval prof.

Janez Gradišnik na temo

SLOVENSČINA DANES

Začetek ob 20.15.

Vabljeni!

—o—

ITALIJANSKI SLAVIST

CARLO VERDIANI

(Nadaljevanje s 6. strani)

marjena, zlasti ker si je prof. Verdiani iskal vire predvsem pri slavistih večjih slovanskih narodov, v posebni meri pa pri Poljaki.

Obe deli bi zaslužili tehtno preučitev in kritič- no presojo s strani slovanskih slavistov in zgodo- vinarjev, tembolj, ker vsebujeta obe knjigi ven- darle tudi mnogo izvirnih Verdianijevih presoj in sodb.

—o—

V soboto, 21. marca, ob 21. uri v gledališču v Krminu

Luigi Pirandello

CLOVEK, ZVERINA IN ČEDNOST

ščino ima to »prednost«, da je preprosto in nam hitro pokaže »uspehe«. Obenem je bilo političnim režimom in njih ciljem vcepljanja manjvrednosti v slovensko zavest očitno zaželeno, ker sta sloven- ski jezik in njegova kultura, podobno kot prej ome- njena zgodovina, vedno izpadla kot nekaj nepo- membnega in nesmiselnega. Nastala je na tem področju ohromljenost, ki jo je mogel šele po to- liko letih nekoliko prebiti ugledni jezikoslovec Fr. Bezljaj. In še to z neverjetnimi težavami.

Negativno mnenje o slovenstvu, njegovem je- gotovo ni hiba samo jezikovnih ved pri nas. Usod- no hromi tudi zgodovinarje in celo bogoslovne vede. Ni namreč dovolj, če v razpravah navaja- mo, odkod smo določene stvari povzeli. S tem je pisec razprave formalno sicer krit. Toda, s prevze- timi trditvami se je treba tudi kritično soočiti, jih dopolniti, zavrniti njih pomankljivosti. Tega pa pri nas ni. In očitno je tudi tvegano, kot smo videli v primeru novih raziskav Fr. Bezljaja.

ponovno združevanje in zblíževanje vseh. Za člo- veka gre, ne za ideologijo, za njegovo naravno podobo in rast. Za kristjana je in ostane resni- ca, da je človek izšel od Boga in da potuje k Bo- gu, da je v Kristusu, ki je tudi sam postal človek in nas uči človečnosti - npravnosti, odrešen in po- klican k odrešenju, nenadomestljiva za njegovo oznanjevanje, verovanje ter npravno delovanje«.

Janez Janžekovič je prispeval precej dolg esej z naslovom »Etika - kraljica znanostim«, v kate- rem trdi: »Etika, do tega spoznanja je dovedel miselni razvoj devetnajstega stoletja, ni znanost med znanostmi. Ona je tista, ki nas uči, kako naj živimo, ona zahteva, naj izpolnjujemo svojo člo- veško osebnost, ona nas nagiba, naj gojimo zna- nosti, ona predpisuje, kako naj uporabljamo znanstvene izsledke, da ne bodo človeštvo v ško- do, marveč v korist. Zato moramo vsi, verni in ne- verni, posvečati etiki posebno skrb. Etika je voditeljica vsega našega življenja in zato tudi znanostim kraljica«. Štefan Steiner piše o »člove- ku kot etičnem bitju«, o »Svojevrstnosti kršča- nske morale« pa razglablja Marijan Valkovič iz Zagreba. Rafko Valenčič razvija misel »Najprej biti človek«. Tone Stres pa obravnava temo »Kr- ščanska in marksistična etika«. Končno naj o- menimo še esej Franceta Perka »Etika - vir edi- nosti«.

V rubrikah »Pastoralne skušnje in problemi«, »Katehetska vprašanja«, »Liturgična vprašanja«, »Dialog«, »Tehnični nasveti« in »Knjige in revije« najdemo prispevke, ki bistveno dopolnjujejo to vsebino, kot npr. članek Mojce Kresnik »Pi- smo našemu župniku«, ki kritično obravnava duš- nopastirsko prakso. Zadnja platnica je kot ved- no posvečena umetnosti cerkvenega stavbarstva na Slovenskem.

Revija je inteligentno pisana, marsikak čla- nek je globok in navaja k razmišljanju, vendar bi lahko rekli, da obravnava skoraj v celoti — in to velja posebno za to številko — tako proble- matiko, ki izraža po mnenju uglednega sodob- nega teologa Ursa von Balthesarja bolj horizon- talno usmerjenost v krščanstvo in Cerkvi, to je skrb za človeka, kakor pa vertikalno usmerje- nost, to je kristjanovo usmerjenost k Bogu in božjo ljubezen do človeka ter verske skrivnosti. Zato tolik poudarek na npravnosti in na iskanju dialoga in stičnih točk tudi z drugimi, t.j. druga- če verujočimi in predvsem nevernimi.

Negativno mnenj eo slovenstvu, njegovem je- ziku, kulturi in zgodovini se zaradi takšnih nepre- maganih (ne)akademiških gledanj vleče v naši jav- nosti naprej in psihološko spodjeda slovensko za- vest ter ustvarjalnost. Na posledice na Koroškem in v Trstu smo bili že opozorili. Prizadeta pa je da- nes tudi glavnina slovenskega naroda, kjer je, kot se nam zdi, prevladalo »potrošništvo«. Toda glob- lji vzrok tega pojava je dolgoletna dresura naše javnosti v omalovaževanju slovenstva in njegovih zgodovinsko kulturnih vrednot. In to z »znanstve- nimi« argumenti. Kdo bi sploh vanje podvomil?

In vendar so ob premišljenem razglabljanju vse takšne pogrešne trditve povsem očitne. Sicer nu- di slovenski jezik tudi primere za eksotične štu- dije, če si kdo tega zaželi. V jeziku kečua najde- mo namreč besede, katerih pomen sovпада s slo- venskim, kot so opazili južnoameriški študentje v Ljubljani: uta (uta), ahuan-kana (kanja), rucana (roka), kora (skorja), usa (uš), kollko (kol), mu-

Iz Goriške

SEJA OBČINSKEGA SVETA V DOBERDOBU

V sredo, 11. marca je bila v Doberdobu občinska seja, ki jo je vodil župan dr. Ma- rio Lavrenčič. Svetovalci so soglasno potr- dili obračun za leto 1979 z izostankom 4,4 milijona lir, od teh bodo 30 odst. uporabili za kritje tekočih računov, ostalo pa za ne- predvidene izdatke. Potrdili so preglednike računov za tekoče leto, ki so Alida Deve- tak, Silvan Semolič in dr. Maks Gergolet. Novo pokopališče v Dolu je bilo vključeno v javno imovino; na Palkišču bodo zgradi- li avtobusno čakalnico, potrdili so tudi sklep za zamenjavo parcele v Doberdobu zaradi razširitve nogometnega igrišča. Svet je tu- di sprejel povišek, na podlagi vladnih pred- pisov, pa reklamne napise, lepake in zased- bo javne površine. Ponovno je občinski svet razpravljal o gradnji srednje šole v Doberdobu; sprejet je bil sklep, da občina naslovi prošnjo na deželo za finansiranje te šole; upati je, da bo občinska uprava dobila pri deželi potrebna finančna sred- stva in bo tako lahko zgradila ta objekt. Nadalje so svetovalci razpravljali o uredit- vi športnega igrišča v Jamljah, župan Lav- renčič pa je poročal o posegih uprave, da bi se zagotovila delovna mesta v raznih obratih na Tržiškem.

SESTANEK DEŽELNE IN POKRAJINSKE OSIMSKE KOMISIJE

Nadaljevanje s 5 strani)

razum med EGS in Jugoslavijo v marsi- čem bolj ugoden. Pokrajinska odbornica SSK Marija Ferletič se je zavzela za večje sodelovanje med deželnimi in krajevnimi organi in poudarila, da bi morala dežela pri sestavljanju svojih gospodarskih in ur- banističnih načrtov bolj upoštevati intere- se slovenske narodne skupnosti. Po zase- danju si je deželna osimska komisija ogle- dala mejni prehod v Štandrežu.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

ki (muka), pupu (popok), tajca (taca), yarka (jar- ka, mlada kokoš), charki (žarski) in mogoče še kaj. Bomo sedaj preprosto naredili sklep, da smo vse te stvari in pojme Slovenci prevzeli kar od Inkov, ki so govorili jezik kečua? Sklepamo lahko le to, da se sledi izgublja v tisočletja prazgodo- vine.

Ob nenehni dresuri z »majhnostjo« in dozdev- no nemočjo v zadnjem stoletju bi bil že skrajni čas, da se poskrbi za to, da se v mišljenje in pre- pričanje široke slovenske javnosti znova povrne resnična predstava o slovenstvu, njegovi zgodovini in kulturi in njih pravilno vrednotenje ter končno zajezi psihološko spodkopavanje slovenske zave- sti. V ta namen je nujna zavzetost čim večjega števila slovenskih ljudi, ki naj s širjenjem pozitiv- nega gledanja na slovenstvo končno prebijejo manj- vrednostno uročenost v mišljenju našega naroda.

MOSOLIMPIADA 80

0000 SAŠA RUDOLF 000000000000 24 0000

Prospekt Kalinina, 25. junija 1980 opoldne

Dnevi postanka v olimpijski Moskvi potekajo enolično, čeprav obenem zelo razgibano zaradi športnih dogodkov. V ostalem pa skoraj ni novosti. Polagoma nam je že prišla skoraj v kri vsakodnevna kontrola, navadili smo se na vrste, vedno manj je razburjanja zaradi stvari, ki ne gredo.

Moskva je verjetno edinstveno mesto na svetu, brez možnih primerjav. Bolje bi bilo reči ogromna vas, kajti edini zgodovinski del je Kremelj, ki pa je zgolj vaba za turiste in če poleg ne bi bilo veleblagovnice GUM, bi Moskovčanov verjetno sploh ne videli na Rdečem trgu. Evropskega okusa vlemesta še najbolj odgovarja *prospekt Kalinina*, čeprav je prav pri preureditvi te ulice prišlo do ostrih polemik. Oblast se je namreč čez noč odločila, da Moskva potrebuje široko, moderno ulico, ki se bo lahko kosala s pariškimi *Elizejskimi poljanami*. Kot za stavo so pod buldožerji padale stare, arhitektonsko pomembne zgradbe in rastle nebotičniki dvomljivega okusa. *Prospekt Kalinina* se prične pri stolpu *Troitskega* v *Kremlju* in se vije severo-vzhodno mimo *Leninove knjižnice*. To je ulica veleblagovnic, knjigarn in trgovin s ploščami.

Dejali smo, da je Moskva edinstveno mesto, brez primerjav. To pa ne samo zaradi odsotnosti zgodovinskega predela, pač pa ker se po *prospektih* in ulicah sploh ne vedja sprehajati. Edina izjema je *prospekt Kalinina*. Prav sprehod po mestu pa bi moral biti ogledalo in termometer za spoznavanje utripa katerekoli prestolnice. Ko se tuji turist, bolje rečeno srečni turist, ki ni ukovan v spone državne turistične agencije *Intourist* in mora kot čreda slediti vodiču, odloči za sprehod po mestu, naleti le na stanovanjska poslopja, urade, gospodarska predstavništva, hiše in hišice, nikjer pa zanimivosti, ki bi pritegnile oko. Monotonost do neke mere razgibajo ogromni panoji, ki običajno povzdigujejo dosežke komunizma, med igrami pa so jih zamenjali s slavonspevi olimpijskemu gibanju. Deset ali dvajset kvadratnih metrov velik portret Brežnjeva nikakor ni nadomestilo za večje ali manjše skulpture, spomenike, ki jih srečamo tudi v najbolj zakonitih prestolnicah. In tudi to poudarjanje kulta osebnosti postane po nekaj sto korakih monotono, moreče.

Kavarn in pivnic je malo in še tam se je treba postaviti v vrsto, trgovine so pušče in prazne in to do take meje, da so za naše pojme povsem nezanimive. Vrste povsod, še najbolj pa pred trgovinami z napisom produkt, kjer prodajajo vsakovrstno blago od živeža pa do blaga in tekstila, kavnih mlinčkov, zobnih ščetk in mila. Tudi čakanje v vrsti — dvojni sedeva, najprej moraš do blagajne, kjer plačaš, nato pa do prodajalke, ki ti izroči že plačani nakup — je povsem nezanimivo, saj se čakajoči ne pogovarjajo med seboj. Študenti imajo pri sebi knjigo, starejši srepro gledajo v prazno.

Še posebej pa manjka prostor, kjer bi bilo moč izmenjati nekaj besed s prijateljem, znancom. In vendar pravijo, da je Moskva najbolj zahodno mesto Sovjetske zveze, ali bolje rečeno, življenje v Moskvi je še najbolj sorodno življenju na Zahodu. Kaj je šele drugod, kamor akreditiranemu časnika ni dovoljeno.

Verjetno bo to držalo za stotine tisočev Armencev, ki se ukvarjajo s črno borzo, ki pod ceno zamenjujejo rublje za trdno zahodno valuto, še posebej pa za ameriške dolarje. Dolarji pa so v Moskvi izredno cenjeni, saj je edinole z njimi moč kupovati po *berioškah*, dobro založenih trgovinah v mednarodnih hotelih, ki so namenjeni zgolj tujcem, pa tudi tistim, ki imajo v žepu konvertibilno valuto. Teorija o enakosti državljanov je eno, praksa pa nekaj povsem drugega.

- Si se ti, Jakec, vre dogoveu, de prouza-prou tretja svetovna vojska vre teče?
- Ma kaku? Ki? Kadu se vojskava?
- Videš, ke neč ne znaš. Vojskava se Oceanija pruti Evraziji.
- Ma sej teh držav ni na sveti!
- So, so. Samo de danes se kličejo še Amerika jn Rusija, ma na brihten človek, ke se kliče Orwell jn je Anglež, jeh je krstu za Oceanijo jn Evrazjo.
- Ma kej mi začneš zdej pravet te namne prauce!
- Niso prou neč prauce. Ta Orwell je, dragi moj, prou, ta pravi prerok, ke je vidu dosti napreji. Uan je preci po vojski napisau leta osemjštirideset ano knigo jn je nutre tudi napisau, kaku bo na sveti leta štirijnosemdeset. Jn do tabat nam manjkajo samo tri leta. Jn se vre zdej vide, de bo prou taku, ku je reku uan.
- Jn kej je reku?
- Je reku, de bojo svet regirale samo tri velike države: Oceanija jn Evrazija jn Estazija, ke be bla Kitajska. Jn te bojo med sabo zmiran u vojski. Ma ke so vse taku velike, de ni upanja, de be ana drugo lahko premagala, se vojskavajo po malem jn narveč s prokuro. Če reč, de se u njih jemeni vojskavajo bol ta

Tudi današnji dan ni šel brez incidenta. Tokrat izstojajo razburljivi dogodki na nogometni tekmi med Jugoslavijo in Irakom. Plavi so zaigrali prav po jugoslovansko, to se pravi od trenutka do trenutka na višini svoje zmogljivosti, večinoma pa pod kritiko. Tako je Irak prešel v vodstvo, ki ga je obdržal vse do polovice drugega polčasa. V hitrem protinapadu plavih je iraška obramba zagrešila prekršek, sodnik je zapiskal posreden strel, komaj meter izven kazenskega prostora. Običajni protesti, iraški vratar je šel celo do stranskega sodnika, nekajminutna prekinitev, toda glavni sodnik svoje odločitve ni spremenil. Medtem ko so iraški nogometaši nadaljevali s protesti, je sodnik zažvižgal, kratka podaja med dvema jugoslovanskima napadalcema in gol v prazna vrata. Lahko si predstavljamo, da so se duhovi na igrišču še bolj razvneli, še posebej ko je sodnik zadetek priznal in s tem zapečatil končni rezultat. Kontestacije so se nadaljevale tudi po tekmi, ki je bila glede na rezultat povsem nezanimiva, saj je Irak matematično izločen iz finalnega dela, Jugoslavija pa matematično kvalificirana. (Dalje)

majhni jn bol na robi teh velikeh držav. Jn kej ni danes res taku? Ta velikeh se nobeden ne lote, ma zanje si jeh dajejo ta mali u Afriki, na Bližnjem vzhodu jn u Južni Aziji. Videš, kaku jo je ta Orwell pogruntau vre leta osemjštirideset! Jn kašni politiki so vre rekli, tudi tle pr nas, de smo vre u tretji svetovni vojski. Zadne cajte so se tega dogoveli tudi u Ameriki. Narbrež so šele zdej prebrali tisto knigo od Orwella.

- Jn kej je še napovedau ta tvoj Orwell!
- E, tudi druge hude stvari. Magari tu še ni prou narjeno, zatu ke mankajo še tri leta, ma začetki so vre. Uan je reku, de čez tri leta bo jemu vsak kvartir, po vseh kamrah inštaliran ku ane sorte teelekran. Jn ž njim bojo na centralnem komiteji lahko vse vidli jn slišali, kej delaš ti doma. Jn če ga boš kej lomu, kar ne be blo prou, te bojo kar skuzi tisti ekran okregali al pej podučili. Če boš pej kej govoru pruti vladi, boš jemu doma policijo še prej ku boš končou govort.
- Ma znaš de so res vre začetki tašne kontrole. Magari tisteh teelekranov, de be lahko vidli, še nisem vidu, ma za skrite mikrofone sm vre slišou. Denmo reč, tisti ke so bli u Moskvi, so vsi znali povedat, de jemajo po hotelih skrite mikrofone, de lahko policija posluša, kej ledje govorijo.
- Ma jest sm poznau anga tudi u Trsti, ke je jemu povsod nastavljene mikrofone, ke so registrirali na trak vse, kar si reku.
- Ben videš. Če zdej še nimamo tisteh teelekranov, neče reč neč. U treh letah lahko še pridemo do njih. Ma smo na pravi poti.
- Ma kej misleš, de bojo tiste ekrane postauli prov povsod?
- Kaku pej! Povsod, povsod. Če ne kaku bojo ledi kontrorirali! Jeh bojo denili u kleti, u šufite jn tudi na stranišče. Jn taku bo policija zmiram znala, kadaj si šou na ta malo, kadaj na ta veliko potrebo.